

'In Nederland kan ik een stem

Begin jaren negentig wordt het te gevaarlijk voor Sedigheh Ghods (64) om in haar land Iran te blijven. Ze verzet zich als jonge vrouw openlijk tegen de onderdrukking van het Iraanse volk. Hiervoor komt ze jarenlang in de gevangenis terecht. Na haar vrijlating voelt ze zich nog steeds gevangen. Het Iraanse regime probeert haar het zwijgen op te leggen, maar dat is niet gelukt. Hier in Nederland laat ze weer van zich horen en strijdt ze onvermoeibaar voor haar volk. „Ik leef met de hoop dat Iraniërs ooit in vrijheid zullen leven.”

● Frieda van de Geest

Een gevaarlijke vlucht brengt Sedigheh in 1992 in Nederland. Toch lieten de Iraanse autoriteiten haar niet meteen met rust. „Ze hadden ontdekt waar ik was en belden me op. Ze probeerden me terug naar Iran te lokken, maar ik weet zeker dat ze me daar wilden arresteren of doden. Ik ga niet terug. Hier in Nederland kan ik mijn strijd voortzetten, in Iran kan dat niet.”

Sedigheh laat zich Sara noemen, sinds ze in Nederland woont. „Dat is veel gemakkelijker voor de mensen hier.” Al dertig jaar zet ze zich vanuit Bunschoten in tegen mensenrechtenschending in haar land. „Toen ik hier net woonde, moest ik verwerken wat er allemaal was gebeurd. Ik had tijd nodig om mijn leven op te pakken. Ik had eerst geen zin om Nederlands te leren, ik sprak goed Engels. Maar later deed ik dat toch. Ik wilde hier ook een stem zijn voor het Iraanse volk en daarvoor moest ik Nederlands kunnen spreken.”

Om te begrijpen wat voor Sara zo belangrijk is, moet je iets weten over de ontwikkelingen binnen Iran. In het kader bij dit artikel staat daarom een beknopte weergave van de moderne geschiedenis, met daarbij enkele gebeurtenissen uitgelicht die in Sara's verhaal terugkomen.

VECHTEN VOOR VRIJHEID

Eind jaren zeventig studeert Sara Psychologie aan de Universiteit in Teheran. Haar toekomstplaatje lijkt aardig vast te staan. Ze zou haar studie

afmaken, aan het werk gaan als psycholoog, trouwen en een gezin stichten. Als ze zich rustig had gehouden, zou ze nu waarschijnlijk met kinderen en kleinkinderen in een Iraans stadje wonen. Maar dat deed ze niet.

Net als veel van haar medestudenten, komt Sara in opstand tegen het dictatoriale en pro-westerse regime van de shah. „Er was geen democratie. Wie zich niet aan de strenge regels van de shah hield, werd met harde hand aangepakt. Er gold bijvoorbeeld een verbod op hoofddoeken. Voor vrouwen was dat heel erg, want zij wilden zelf een keuze maken over het wel of niet dragen van een hoofddoek. Ik sloot me aan bij een grote groep activistische studenten. We vochten voor vrijheid. We gingen in verzet tegen de dictatuur. Het hele land kwam uiteindelijk in opstand en de shah werd verdreven. We dachten succes te hebben.”

'RELIGIE WORDT GEBRUIKT ALS ONDERDRUKKINGSMIDDEL'

Maar niks blijkt minder waar. Hoewel de shah nu weg is, komt er nu een andere dictator aan de macht: geestelijk leider Khomeini. „We dachten dat dit vrijheid betekende. Maar nee, het werd juist erger. Religie werd nu gebruikt als onderdrukkingsmiddel. Op de universiteiten werden alle westerse invloeden verboden en werd het onderwijsprogramma geïslamiseerd. Veel universiteiten gingen zelfs

een tijd dicht. Vrouwen werden meer onderdrukt, hun rechten in de maatschappij verder beperkt. Zo werd de hoofddoek nu juist verplicht gesteld. Opnieuw geen vrijheid dus. En zo is het nog steeds. Al 43 jaar is Iran in de macht van een dictatuur van streng islamitische leiders.”

IN DE GEVANGENIS

„In 1980 ging het mis. We hielden een grote vreedzame demonstratie met duizenden studenten en gewone burgers, die door de Revolutionaire Garde hardhandig werd neergeslagen. Veel studenten zijn toen doodgeschoten, nergens was het veilig. Ik besloot te vluchten naar het zuiden en kreeg onderdak bij mijn zus om veilig te blijven. Toen ik na een tijdje weer terugging naar mijn eigen stad, werd ik alsnog gearresteerd.”

Sara komt in de gevangenis terecht. Ze wil daar niet veel over vertellen. Jarenlang heeft ze vastgezeten. „Ik zeg niet hoe lang. Ik heb daar veel gezien en meegemaakt en ben zelf ook gemarteld. Toen ik mijn straf had uitgezeten,

wilden ze me eerst nog niet vrijlaten. Onder druk van familie ben ik toch vrijgekomen, ik ben bij hen gaan wonen.” Maar vrijheid heeft ze niet. Sara wordt scherp in de gaten gehouden en moet zich wekelijks melden bij de overheid om te vertellen waar ze is geweest. Ook dit is een onderdrukkingsmiddel van het regime: activisme wordt niet getolereerd. „Ik vond dit nog erger, nog steeds zat ik gevangen.” Activisten zoals Sara zijn een doorn in het oog van de leiders. Er wordt hardhandig tegen hen opgetreden.

'IK BEN WEGGEGAAN OM TE KUNNEN STRIJDEN. DAAR KON DAT NIET, HIER WEL'

Uiteindelijk besluit Sara naar Teheran te gaan, waar ze in het geheim plannen maakt om het land uit te vluchten. En dat lukt. Als ze 33 jaar is, wordt ze door een smokkelaar via Turkije het land

uit gesmokkeld. Een levensgevaarlijke missie, waarbij de granaatscherven haar letterlijk om de oren vliegen. Uiteindelijk lukt het om Iran te verlaten en naar Nederland te vliegen.

ACTIVISTEN IN NEDERLAND

„Vanaf het vliegveld kwam ik in een opvangcentrum terecht. Ik ben daar heel goed opgevangen. Drie maanden later kreeg ik een huis in Bunschoten toegewezen door het ministerie. Ik was blij met mijn huis, maar wilde wel graag naar een grote stad verhuizen. Daar kon ik meer betekenen voor Iran, dacht ik. Maar ik woon nog steeds op hetzelfde plekje. De mensen zijn hier zo aardig. In het begin maakte ze weinig contact met me, nu zijn ze meer gewend aan buitenlanders. Er is veel veranderd.”

Sara woont samen met haar dochter Raha (26). Hoewel Raha in Nederland is geboren, voelt ze zich nauw verwant met Iran. Ze heeft het activisme van haar moeder met de

Wat is er aan de hand in Iran?

Iran heeft een bewogen geschiedenis. Het land heeft verschillende soorten leiders gehad en de bewoners moesten zich voortdurend aanpassen aan nieuwe, strenge regels. Corruptie is aan de orde van de dag.

Tot de jaren '70 van de vorige eeuw, wordt Iran geleid door de autocratische shah. Deze leider wil het land naar westers model moderniseren, maar dit lukt niet. Klassenverschillen worden groter en armoede neemt toe. Ook neemt de onderdrukking door de geheime dienst van de shah steeds ernstiger vormen aan. Met name studenten gaan maandenlang de straat op, om tegen de shah te protesteren: de Iraanse Revolutie begint. In 1979 wordt de shah verdreven door de religieuze ayatollah Khomeini. Vanaf dan is Iran een islamitische republiek. Veel Iraniërs verwachten nu meer vrijheid, maar het tegendeel blijkt waar. De nieuwe leider slaat door naar de andere kant.

Hij wil het land zuiveren van alle westerse invloeden en legt de bevolking strenge, islamitische regels op. Universiteiten worden

om die reden jarenlang gesloten. Dit leidt opnieuw tot hevige protesten vanuit het volk. Het regime is streng en slaat hard terug.

Wie in opstand komt wordt hardhandig de mond gesnoerd door de moraalpolitie, onder leiding van geestelijk leider Khomeini en later zijn opvolger Khamenei. Behalve een religieuze leider, heeft het land ook een president, maar in de praktijk bepaalt de geestelijke leiding wat er wel of niet mag. Sinds 2021 is Ibrahim Raisi president van Iran, hij is een trouwe bondgenoot van Khomeini. Hij zet in op een conservatieve koers, wat nog strengere regels voor de bevolking kan betekenen. Met name jongeren zijn teleurgesteld over zijn aanstelling. Sinds september is er een grote protestgolf aan de gang in Iran. Aanleiding was de aanhouding en het overlijden van een Iraanse vrouw die haar hoofddoekje niet goed droeg. Met deze protesten laat het volk weten het strenge regime niet langer te accepteren. Ook door Iraniërs in het buitenland wordt veel gedemonstreerd. In Nederland zijn deze Iraanse activisten verenigd in een mensenrechtenorganisatie.

zijn voor het Iraanse volk'

paplepel ingegoten gekregen en staat samen met haar op de barricades.

Sara: „Samen met andere Iraniërs in Nederland zijn we zeer actief via een mensenrechtenorganisatie. We voelen ons verbonden met de mensen in Iran die zich verzetten tegen de staat. In Iran worden mensenrechten ernstig geschonden. Er is geen vrijheid van geloof, de media staan onder censuur, vrouwen en kinderen worden mishandeld en bedreigd. De doodstraf bestaat nog steeds en de straffen in gevangenissen zijn onmenselijk. Als er opstand is in Iran, demonstreren wij met ze mee. Hoop heeft een wisselwerking. Voor de mensen daar is het bemoedigend dat wij met ze meedoen en wij vinden het belangrijk dat ze zich blijven verzetten tegen het onrecht. Tegelijk willen we hier bekendmaken wat er daar gebeurt. Nederland heeft veel te zeggen in de EU en de EU heeft invloed op Iran. En zo zijn er veel meer plekken in de wereld, waar Iraniërs de strijd aangaan. Ik ben zelf om die reden weggegaan. Juist om te kunnen strijden, want daar kon het niet.”

Druk neemt toe

Raha volgt net als haar moeder het nieuws onophoudelijk. De druk op de Iraanse overheid neemt toe, de bevolking pikt het regime niet langer. Raha neemt deel aan zoveel mogelijk demonstraties in binnen- en buitenland en laat haar stem horen in de media. Haar universitaire studie Klinische Psychologie moet daar soms even voor wijken. Raha: „We zijn heel druk momenteel. Er is nog nooit zoveel internationale aandacht geweest voor Iran als in de laatste maanden. De druk op het regime neemt toe, vanuit het Iraanse volk zelf, maar ook vanuit het buitenland.

'WE HEBBEN GOEDE HOOP DAT ER NU ECHT VERANDERING KOMT'

☑ Sara in haar moestuin waar ze onder andere een vijgenboom en kruiden laat groeien die ze mist uit Iran.

Studenten zijn bereid hun leven te geven voor vrijheid. Er zijn mensen geëxecuteerd, maar het volk laat zich daar niet door tegenhouden. Het is zelfs zo dat familieleden van geëxecuteerde studenten oproepen om niet te huilen, niet verdrietig te zijn, omdat ze zijn gestorven voor de goede zaak. Ze willen dat de hele wereld ziet hoe groot de onderdrukking is. Wij hebben goede hoop dat er nu echt verandering aan komt." Sara: „We ontvangen veel signalen die de wanhoop van het regime laten zien. Opstappen lijkt de enige oplossing. Ho-

pelijk komt er snel een einde aan dit bestuur. Ik verwacht dat het dan beter wordt. Jonge mensen in Iran hebben goede ideeën om het land beter te leiden. Geen onderdrukking meer, vrijheid voor vrouwen en werk voor jongeren. Het is dichterbij dan ooit. Tot die tijd gaan wij door. We organiseren demonstraties, schrijven brieven naar invloedrijke personen, bieden juridische ondersteuning aan Iraanse mensen die in de problemen zitten. Wie weet komt er een tijd dat we eens in vrijheid op vakantie kunnen gaan naar Iran."

Er zijn nachten dat Sara en Raha wakker liggen van de situatie. Ze doen samen met andere Iraniërs wat in hun macht ligt en dat is veel. Tegelijk staan ze met beide benen in de Nederlandse maatschappij. Raha als student en mensenrechtenactivist. Sara zet zich daarnaast ook in voor de gemeenschap van Bunschoten. Bijvoorbeeld als tolk bij christelijke bijeenkomsten voor anderstaligen. „Vaak denken mensen dat het in Iran alleen maar om religie gaat. Maar het is voor mij helemaal niet zo belangrijk welke religie je hebt. Als je maar

in vrijheid kunt kiezen welke godsdienst je aanhangt. Daarom vind ik het geen probleem om met mijn moslimachtergrond te tolken in een christelijke kerk. Ik hoop dat dit ooit in Iran ook kan, dat alle godsdiensten in vrede naast elkaar wonen en dat niemand om zijn geloof of overtuiging hoeft te vluchten."